

קריטריונים ותנאים כלליים

למבקש היתר לשלוט ולהחזיק אמצעי שליטה בתאגיד בנקאי

1. כללי

- 1.1. המבקש לשלוט בתאגיד בנקאי או בתאגיד החזקה בנקאית – חייב בהיתר נגיד בנק ישראל (להלן – **הנגיד**) כאמור בסעיף 34 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א – 1981.
- 1.2. דרישת ההיתר האמורה, על רקע ההגדרות שבחוק למונחים "תאגיד החזקה בנקאית", "החזקה" או "רכישה", "יחד עם אחרים", ו"שליטה", מתייחסת אפוא לכל שרשרת ההחזקות, עד לשולט הראשון בכל שרשרת.
- 1.3. בין יתר השיקולים ששוקל הנגיד באשר להתאמתו של מבקש ההיתר לקבלת ההיתר כאמור, נכללים ארבעה תחומים עיקריים והם:
 - 1.3.1. יושר ויושרה אישיים ועסקיים;
 - 1.3.2. חוסן פיננסי;
 - 1.3.3. אסטרטגיית ההשקעה;
 - 1.3.4. נסיונו העסקי, עיסוקיו ועסקיו האחרים והפוטנציאל לניגודי עניינים בתאגיד הבנקאי.
- 1.4. בהיתר נכללים גם תנאים בנושאים שונים, לרבות קיומו של גרעין שליטה קבוע ויציב, דרך החזקת אמצעי השליטה, והגבלות שונות על בעלי ההיתר. כמוכן שמעבר ובנוסף לתנאים הרגילים מוחלים גם תנאים מיוחדים, הנדרשים על פי מאפייניו היחודיים של כל מקרה.
- 1.5. בנייר זה מפורטים הקריטריונים המשמשים בסיס לבדיקת חוסנו הפיננסי של מבקש ההיתר וכן התנאים הרגילים באשר לנושאים המאוזכרים בסעיף 1.4.
- 1.6. ההוראות והקריטריונים המפורטים במסמך זה הם בבחינת קווים מנחים שייושמו בפועל תוך הפעלת שיקול דעת בהתאם לנתוני התאגיד הבנקאי ובעלי השליטה הפוטנציאליים. במתן היתר יתכנו סטיות מהקריטריונים, ומהתנאים המפורטים אם ישוכנע הנגיד כי קיימים, בין השאר, אלמנטים המפצים על הסטייה מהקריטריונים וכי

הסטיה אינה פוגעת במטרות העומדות בבסיס קביעת הקריטריונים והתנאים, לאמור הבטחת חוסנו הפיננסי של התאגיד הנתאגד, יציבות השליטה בו וניהולו התקין לאורך זמן.

2. גרעין השליטה

2.1. גרעין השליטה בתאגיד בנקאי צריך להיות מוחזק על ידי קבוצה באופן שיתקיים איזון בין מרכיביה השונים של הקבוצה. לפיכך, יחיד לא יחזיק בזכויות המקנות לו זכות הכרעה בלבדית בקבוצה.

למרות האמור לעיל, בתאגיד בנקאי שאינו גדול לא נשללת האפשרות כי הגרעין יוחזק על ידי יחיד בעל מאפיינים איכותיים במיוחד בהיבטים השונים.

2.2. קבוצה המבקשת לקבל היתר שליטה בתאגיד בנקאי חייבת לערוך הסכם בין מרכיבי הקבוצה, המסדיר, בין היתר, את דרך שיתוף הפעולה בין חברי הקבוצה, דרך הצבעתה באסיפה הכללית, דרך מינוי דירקטורים בתאגיד הנתאגד, והמנגנון ליישוב סכסוכים.

2.3. בעל היתר שליטה רשאי להעביר אמצעי שליטה רק אם ההעברה לאחר היא של כל גרעין השליטה, ונתקבל היתר כדון, או שההעברה של חלק מגרעין השליטה היא למי שישתף פעולה דרך קבע עם יתר מרכיבי הקבוצה, ונתקבל היתר כדון. מכירת גרעין השליטה במבוזר, בבורסה או מחוצה לה, תחייב אף היא תאום מוקדם ואישור התהליך בידי הנגיד.

2.4. גרעין השליטה בתאגיד בנקאי נקבע בהתאם לגודלו של התאגיד: מעל ל-30% מאמצעי השליטה בתאגידים בנקאיים גדולים, מעל ל-40% בתאגידים בנקאיים בינוניים ומעל ל-50% מאמצעי השליטה בתאגידים הנתאגדים הקטנים. החזקת אמצעי שליטה מעבר לגרעין השליטה הנדרש נכללת ב"החזקות עודפות", לגביהן הדרישות פחות מחמירות מההשקעה בגרעין השליטה, כמוסבר להלן.

2.5. קבוצת השליטה נדרשת להחזיק בכל עת את גרעין השליטה בחישוב על פי דילול מלא, המפקח על הבנקים (להלן – **המפקח**) רשאי יהיה לאשר החרגה מהדרישה במקרה של הנפקת מכשירים מורכבים ספציפיים.

3. דרך החזקת אמצעי שליטה

3.1. קיימות מגבלות שונות שתפורטנה בהמשך, לגבי החזקת אמצעי שליטה באמצעות גופים. לפיכך, בעת בדיקת המועמדים טרם מתן היתר, נבדקים גם הגופים שבאמצעותם יוחזקו אמצעי השליטה.

מאחר וההיתר ניתן, בין היתר, גם בהתבסס על עמידתם של אותם גופים בדרישות יציבותיות ואחרות, בעל ההיתר אינו רשאי לשנות את דרך החזקת אמצעי השליטה ללא אישורו של הנגיד או של המפקח, אם הוסמך לכך בהיתר השליטה.

3.2. להלן פירוט של סוגי התאגידים והמגבלות ביחס לכל תאגיד (לעניין זה ראה גם את האמור בעניין מניעת ניגוד עניינים בין השולטים לתאגיד הבנקאי):

3.2.1. **חברה שקופה** – הכוונה לחברה המוחזקת בידי בעל ההיתר ב-100% ושאינו לה כל עיסוק אחר פרט להחזקת אמצעי שליטה בתאגיד הבנקאי. החברה תמומן מהון בלבד. לעניין אופן חישוב המגבלה – ראה סעיף 3.2.2 להלן. החברה תהיה רשאית להשקיע את הדיבידנד המתקבל מהתאגיד הבנקאי בנכסים שאינם יוצרים התחייבויות מעבר להשקעה עצמה.

3.2.2. **חברת החזקות** – הכוונה לחברה שכל עיסוקה הוא החזקת אמצעי שליטה בתאגידים אחרים והחזקת אג"ח סחירות, ושאינה עוסקת ישירות באופן משמעותי בעיסוקים אחרים, כשבכל מקרה סוגי נכסיה והשקעותיה הישירים הם כאלה שחברת החזקות אינה יכולה להפסיד יותר מאשר את ההשקעה עצמה.

המגבלה החלה על חברה מעין זו היא שלפחות 70% מסך המאזן יהיה מהון.

לעניין המגבלות החלות על חברת החזקות ועל חברה שקופה – המגבלות יחושבו על בסיס דוחות כספיים עדכניים מבוקרים או סקורים, ערוכים בהתאם לכללי החשבונאות המחייבים את הגוף המתאים, כאשר מההון העצמי וכן מסך הנכסים במאזן ינוכו נכסים לא מוחשיים ומוניטין.

המפקח רשאי להתיר הכללת התחייבויות מעין הונויות בהון העצמי וביצוע התאמות, במקרים מסויימים, באשר לאופן חישוב היחסים האמורים.

3.2.3. **גוף מוסדי** – הכוונה לגוף המנהל השקעות של אחרים כאשר יש פער גדול בין ההשקעה הכספית של מי ששולט בגוף זה לבין מידת השליטה (למשל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, חברות לניהול תיקים, קופות תגמולים וקרנות השקעה).

לגוף מוסדי ישראלי לא תאושר החזקה בגרעין שליטה בתאגיד בנקאי. דין דומה יחול על גוף מוסדי זר הקשור, במישרין או בעקיפין, עם תאגיד בנקאי, מבטח ישראלי או גוף מוסדי ישראלי. סך החזקות של גופים מוסדיים אחרים לא יעלה על 25% מאמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה ובלבד שמסך החזקות אלו החזקותיהם של גופים מוסדיים שאינם מפוקחים בהתאם לסטנדרטים בינלאומיים על ידי רשות פיקוח יציבותי, לא יעלו על 15% מאמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה.

3.2.4. **בנק זר** – בנק הנתון תחת פיקוח של מפקח על בנקים במדינה שבה רמת הפיקוח על הבנקים ורמת הבנקאות גבוהות ועומדות בסטנדרטים בינלאומיים (לרבות יישום הנחיות ועדת באזל) והוא בנק מהשורה הראשונה בעולם. אם קיימים שולטים בו, הם שולטים נאותים.

על החזקה באמצעות בנק כאמור אין מגבלה לגבי חלקו בגרעין השליטה ובמקרה כזה, בדיקת החוסן הפיננסי (ראה סעיף 4 להלן) תתמקד בבנק עצמו.

- 3.2.5. **תאגיד ריאלי** – תאגיד שאינו נופל בגדר התאגידים שפורטו בסעיפים 3.2.1 עד 3.2.4 לעיל.
- סך שיעור ההחזקות של תאגידים ריאליים באמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה לא יעלה על 25% מאמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה. שיעור ההחזקה של תאגיד ריאלי בודד באמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה לא יעלה על 15%.
- למרות שמבטח הינו, לעניין חוק הבנקאות (רישוי), תאגיד ריאלי, לא תאושר החזקה של מבטח ישראלי בגרעין שליטה בתאגיד בנקאי.
- 3.3. **שותפות** – מעבר לבדיקה של עיסוקיה של השותפות על מנת לבחון סיווגה על פי התאגידים שפורטו לעיל, יש לבחון את מאפייני היחסים בין השותפים. במקרה שקיים שותף כללי אחד השולט בשותפות ושאר השותפים הם שותפים מוגבלים, תהיה השותפות מוגבלת בהחזקה כאמור לגבי משקיע מוסדי.
- בכל מקרה אחר, ייבחנו היחסים בין השותפים, ועל פי מידת שליטתם בשותפות ייקבע האם יש צורך בהגבלת השותפות בהחזקת אמצעי שליטה המהווים את גרעין השליטה, ובאיזה היקף.
- 3.4. **נאמנות** – מעבר לבדיקת עיסוקיה של הנאמנות, על מנת לבחון סיווגה על פי התאגידים שתוארו לעיל, יש לבחון מי מוסמך לתת הוראות באשר לנכסי הנאמנות, והאם אמנם בעל ההיתר הוא בעל הסמכות הבלבדית לקבלת החלטות בנאמנות הנוגעות לשליטה בתאגיד הבנקאי. במקרה הצורך תשקלנה מגבלות באשר לריקון הנאמנות מנכסיה.
- 3.5. תאגיד, שהינו חברה ציבורית, אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה בארץ או בחו"ל, המתנהלת על פי שיקולים עסקיים, שלא ניתן לזהות בו יחיד או יחידים השולטים בו, לא יחזיק יותר מ-15% מאמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה (למעט בנק כאמור בסעיף 3.2.4 לעיל).
- 3.6. סך ההחזקות, של גופים מוסדיים יחד עם תאגידים ריאליים ותאגידים כאמור בסעיף 3.5, לא יעלה על 25% מאמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה.
- 3.7. בין השיקולים למתן היתר הוא היחס שבין האינטרס ההוני של בעל ההיתר לבין שיעור השליטה שלו בתאגיד הבנקאי ומבנה החזקות פשוט של שרשרת התאגידים.
- לפיכך, מי שמבקש להחזיק את אמצעי השליטה בתאגיד הבנקאי באמצעות תאגידים, חייב לשמור על יחס הולם בין שיעור השליטה לבין האינטרס ההוני שלו בתאגיד הבנקאי. יחס הולם ייחשב יחס קרוב ל-1:1.
- 3.8. מבלי לגרוע מהאמור בסעיף 3.7 לעיל, יחיד המבקש להחזיק את אמצעי השליטה, באמצעות תאגיד, יידרש לשלוט בו לבדו או ביחד עם אחר שקיבל היתר שליטה.
- 3.9. במקרה שיחיד מבקש להחזיק את אמצעי השליטה באמצעות תאגידים כאמור, יבדקו כל התאגידים שבאמצעותם מוחזקים אמצעי השליטה גם מבחינת חוסנם ויציבותם.

4. חוסן פיננסי

- 4.1. החוסן הפיננסי של חברי קבוצת השליטה נבדק על בסיס מספר פרמטרים. העיקרי שבהם הוא היחס בין ההון העצמי הנקי (נכסים בניכוי התחייבויות) של השולט בתאגיד הבנקאי (היחיד ששולט בשרשרת התאגידים אם החזקה אינה במישרין) לבין שווי אמצעי השליטה בתאגיד הבנקאי שהוא רוכש.
- הערכת הנכסים נעשית באופן שמרני, על בסיס שווי הוגן ולאחר הפעלת מקדמי בטחון שונים.
- 4.2. שווי אמצעי השליטה בתאגיד הבנקאי ייקבע על פי ההון העצמי של התאגיד הבנקאי על פי הדוחות הכספיים האחרונים של התאגיד הבנקאי. כאשר קיים פער בין ההון העצמי על פי הדוחות הכספיים לבין שווי השוק על פי המחיר בבורסה, יכול בנק ישראל להתחשב בפער לחישוב ההון העצמי לעניין דרישת החוסן הפיננסי.
- 4.3. ההון העצמי הנקי הנדרש מחבר בקבוצת השליטה ומהקבוצה כולה ביחס להשקעה הוא כלהלן:
- 4.3.1. סך כל ההון העצמי של קבוצה המבקשת היתר לשלוט בתאגיד בנקאי גדול או בינוני לא ייפול מ-150% משווי אמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה (250% בתאגיד בנקאי קטן). סך כל ההון העצמי של הקבוצה מוגדר כסך שווי ההון העצמי של כל חברי קבוצת השליטה.
- 4.3.2. כל שולט יידרש להוכיח כי בידיו "הון עצמי נקי נוסף" (מעבר להון הנדרש בסעיפים 1 ו-2) בשיעור של 100% משווי אמצעי השליטה הנוספים שהוא רוכש (שאינם מהווים את גרעין השליטה – "החזקות עודפות").
- 4.4. חברי קבוצת השליטה יתחייבו להזרים הון לתאגיד הבנקאי שבשליטתם בתנאים ובהיקף שייקבעו בהיתר או לחילופין, יחוייבו לפזר את גרעין השליטה בתיאום עם הנגיד (להלן – **ההתחייבויות**). הגורם למימוש ההתחייבויות יוגדר בהיתר השליטה כפונקציה של עמידה בדרישות ההון של התאגיד הבנקאי.

5. מניעת ניגוד עניינים בין השולטים לתאגיד הבנקאי

- 5.1. לא יינתן היתר למי שכבר שולט או בעל החזקה מהותית בתאגיד בנקאי בישראל (כולל מי שקרובו מחזיק החזקה מהותית בתאגיד בנקאי בישראל).
- 5.2. לא יינתן היתר למי שכבר שולט או בעל החזקה מהותית במבטח ישראלי או במשקיע מוסדי ישראלי.
- 5.3. פעילותו של בעל היתר תוגבל כך שיימנע ניגוד עניינים בין השולטים לתאגיד הבנקאי. לפיכך, במידת הצורך, יידרשו בעלי השליטה לנתק את מעורבותם מהחברות המתחרות עם התאגיד הבנקאי.

6. הגבלות על פעולות במניות הגרעין

6.1 בעל היתר לא יעביר את אמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה וכן את אמצעי השליטה בגופים באמצעותם הוא מחזיק את גרעין השליטה, ולא ישעבדו, במישרין או בעקיפין. כמו כן בעל היתר יחויב להפקיד את אמצעי השליטה, המהווים את גרעין השליטה, בפקדון אצל נאמן, כשתנאי הנאמנות יבטיחו שלא ניתן יהיה להעביר את אמצעי השליטה אלא באישור המפקח.

זהות הנאמן ותנאי הנאמנות טעונים אישור מראש ובכתב של המפקח.

6.2 למרות האמור לעיל לעניין השעבוד – בעל היתר יהיה רשאי לשעבד עד שליש מאמצעי השליטה בתאגיד הבנקאי המהווים חלק מגרעין השליטה, בכפוף לתנאים הבאים:

6.2.1 הוצג מקור החזר לאשראי שיתקבל כנגד השעבוד של עד שליש ממניות הגרעין, שאינו נובע ממניות הגרעין.

6.2.2 לא ישועבדו אמצעי השליטה בגופים באמצעותם מוחזקים אמצעי השליטה המהווים את גרעין השליטה.

6.3 מובהר בזאת, כי במקרה של החזקת אמצעי השליטה בתאגיד הבנקאי המותרים לשעבוד על ידי חברה שקופה, תתאפשר הקלה בדרישה בעניין יחס ההון לנכסים, בגובה האשראי שיתקבל בחברה השקופה כנגד שעבוד עד שליש ממניות הגרעין.

אולם, במקרה של החזקת אמצעי שליטה בתאגיד בנקאי המותרים לשעבוד על ידי חברה החזקות, המגבלה לפיה לפחות 70% מסך המאזן יהיה מהון עומדת בעינה. כלומר, קבלת האשראי כנגד שעבוד מניות הגרעין תהיה במסגרת 30% מסך המאזן המותרים במינוף.

6.4 בעל היתר המחזיק באמצעי שליטה נוספים של התאגיד הבנקאי, מעבר לגרעין השליטה, יהיה רשאי למכור את החזקותיו העודפות בתנאי שבין פעולת הקנייה האחרונה לבין פעולת המכירה של אמצעי השליטה העודפים ולהפך, חלפו 3 חודשים לפחות.

7. מימון רכישת אמצעי שליטה וחלוקת דיבידנד

7.1 מימון רכישת אמצעי השליטה (לרבות מתן ערבות למימון) לא יעשה, במישרין או בעקיפין, על ידי התאגיד הבנקאי שאמצעי השליטה בו נרכשים בידי בעל היתר.

7.2 אלא אם התקבל אישור המפקח מראש ובכתב, אין לחלק דיבידנד מרווחים שנצברו בתאגיד הבנקאי עד התאריך האחרון שאליו מתייחס הדו"ח הכספי האחרון שלפני תאריך הרכישה. אם יצטברו הפסדים לאחר מועד זה לא יחולק דיבידנד אלא לאחר כיסוי הפסדים אלה. כמו כן אין לחלק דיבידנד מרווחים ממכירת נכסים מהותיים של התאגיד הבנקאי.

7.3 לעניין זה, מופנית תשומת הלב גם להוראת ניהול בנקאי תקין בעניין חלוקת דיבידנד על ידי התאגידים הבנקאיים (הוראה מס' 331), החלה על התאגיד הבנקאי, כמו על שאר התאגידים הבנקאיים, במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין.

8. מגבלות באשר למינוי דירקטורים

מובהר בזה, כי בעלי השליטה בתאגיד הבנקאי וקרוביהם רשאים לכהן כדירקטורים מן השורה בלבד בדירקטוריון ובוועדותיו, בכפוף לכל דין.

9. דמי ניהול

בהיתר השליטה יקבעו מגבלות באשר למתן דמי ניהול או הטבות לחברי קבוצת השליטה, כדלקמן: חברי הקבוצה, קרוביהם או תאגידים בשליטתם של מי מהם, לא יקבלו דמי ניהול או כל תמורה והטבה אחרת, מהתאגיד הבנקאי או מתאגידים שבשליטת התאגיד הבנקאי; אולם הם יהיו רשאים לתת שירותים הניתנים כרגיל על ידי נותנם ובמחירי שוק, ובתנאי שניתנה מראש ובכתב הודעה למפקח על טיב השירות ועל התמורה לפחות 14 ימי עסקים לפני מתן השירות; הודיע המפקח כי השירות אינו מסוג הניתן כרגיל לאחרים או כי התמורה בעדו אינה סבירה, לא יינתן השירות.

10. הוראת מעבר

הוראות מסמך זה יוחלו על כל מבקש היתר חדש. ההוראות יוחלו גם על מחזיקי היתר שליטה קיים, בהתאמות הנדרשות, כאשר נעשים שינויים בהיתר בו הם מחזיקים.
